

CHVÁLKOVICKÝ HLASATEL

občasník městské části Olomouc–Chvátkovice

červen 2012

číslo 1

ročník 2

Vážení a milí spoluobčané, dovoluji si vás pozdravit, přivítat příchod letního období a otevřít dveře pěknému slunnému počasí. Zejména děti to ocení v prázdninovém období. Jsem rád, že mám další příležitost poskytnout vám několik informací z činnosti Městské části Olomouc–Chvátkovice formou dalšího vydání časopisu Chvátkovický hlasatel. Rád bych také touto cestou poděkoval všem, kteří se podíleli a stále podílejí na vydání časopisu, a také všem občanům, kteří přispěli svým názorem. V minulém čísle jsme se dočetli o vybudování dětských hřišť ve Chvátkovicích, o cyklostezkách, dopravě, něco málo o historii. S historií se setkáme i v tomto vydání, svým vyprávěním nás do období konce 2. světové války zavede paní učitelka, výtvarnice a literátka Miluše Březinová. Mezi další velmi diskutovaná témata patří výstavba nové hasičské zbrojnice ve Chvátkovicích a vytvoření muzea z té původní staré. Dočteme se něco málo o chvátkovickém Sokolu. Prostě každý najde to své a věřím, že to tak bude i nadále.

Přeji vám příjemné čtení a pohodově strávené léto.

Vladimír Kauer, předseda KMČ

CHVÁLKOVICKÝ HLASATEL
občasník městské části Olomouc–
Chvátkovice. Vydává: Statutární město
Olomouc, Komise městské části Olo-
mouc–Chvátkovice.

Redaktorka: PhDr. Zita Chalupová,
tel.: 775 705 352, e-mail: chzita@quick.
cz, fotografie: (red).

Grafické zpracování a tisk: Exa Print
– Design, s. r. o., Střední Novosadská
4, 779 00 Olomouc, tel.: 775 705 170,
e-mail: obchod@exaprint.cz.

Chvátkovičtí dobrovolní hasiči se dočkají nové zbrojnice

Stávající chvátkovická hasičská zbrojnice.

Efektivní práce Hasičského záchranného sboru Olomouckého kraje není možná bez spolupráce sborů dobrovolných hasičů. Statutární město Olomouc má zřízené jednotky sborů dobrovolných hasičů v Holici, Topolanech, Droždíně, Černovíře, Chomoutově, Radíkově, Lošově a Chvátkovicích. Odbor ochrany olomouckého magistrátu tyto jednotky zaštiťuje jak personálně, tak i provozně.

„Jednotlivé sbory jsou rozděleny do kategorií podle toho, jak jsou vybaveny a u jakých událostí mohou zasahovat. Chvátkovičtí jsou v kategorii JPO III, tzn. výjezdová jednotka. Jsou vybaveni dopravním automobilem IVECO, požární cisternou Avie s obsahem vody 2000 litrů, dýchací technikou. Dále mají ve své

výbavě čerpadla, motorovou a rozbrušovací pilu, elektrocentrálu, hadice, savice a samozřejmě osobní a zásahovou výstroj. Mohou tedy zasahovat v zakouřených prostorách, dopravovat vodu,“ vysvětluje Jan Langr, vedoucí odboru ochrany. Jak dodává, jsou Chvátkovičtí významným záložním a pomocným zdrojem profesionálních hasičů.

„Současná hasičská zbrojnice byla postavena v roce 1954. Její technický stav je nedostatečný a neodpovídá koncepci rozvoje chvátkovického sboru. Byla by potřebná rozsáhlá rekonstrukce, aby vzniklo více parkovacích míst pro techniku, zázemí pro hasiče – aby se měli aspoň kde umýt a podobně. Chvátkovičtí mají posledních pět let nejvíce výjezdů ze všech jednotek. Lepší prostory by si určitě zasloužili,“ říká Luděk Tichý z odboru ochrany. Jan Langr

Chválkovičtí dobrovolní hasiči se dočkají nové zbrojnice

Ve žlutě označené oblasti by mohla vzniknout nová hasičská zbrojnice.

připomíná, že s rekonstrukcí se počítalo už v roce 2009. „Bylo by potřeba budovu zvýšit, něco přistavět. Ovšem z pohledu památkové péče to je problém, protože se hasičská zbrojnice nachází v ochranném pásmu Sv. Kopečka. Mohli bychom ji rekonstruovat, ale jen při zachování současných dispozic,“ uvádí Jan Langr. S památkáři se podle jeho slov jednalo dlouho, ale nedospělo se k žádnému kompromisnímu řešení. Po konzultaci v radě města Olomouce se nakonec odbor ochrany rozhodl vybudovat hasičskou zbrojnici novou. „Bude to investice z rozpočtu města. Nyní se připravuje projektová dokumentace, stavět by se mohlo nejpozději v roce 2014. Nyní vybíráme nejvhodnější místo. Je totiž ještě třeba udělat změnu v územním plánu, protože vytipovaná lokalita je v nezastavitelném prostoru,“ popisuje Jan Langr a zdůrazňuje, že se původně uvažovalo o více variantách – také o pronájmu pozemku od soukromého subjektu. Ale z hlediska rozvoje jednotky do budoucna by to nebylo ideální řešení. Rekonstrukce stávající zbrojnice by podle odhadů přišla na osm milionů korun, vybudování nové zhruba na deset milionů.

Kde by tedy zbrojnice měla stát?

Jde o prostor naproti fotbalovému hřišti, kde mají hasiči cvičiště. „Bude potřeba tento prostor vyjmout z půdního fondu. Jeho středem vede malá historická alej, pokud nebude nijak poškozena, nemá proti této lokalitě námitky ani odbor životního prostředí,“ říká Jan Langr. Jak uvádí dále, samozřejmě je snaha, aby budova nové zbrojnice zapadla do urbanistického rázu Chválkovic. „Chceme, aby se při výstavbě počítalo se vším, tedy aby byla řešena účelně, jednoduše, ekologicky, aby

nebyl nákladný její roční provoz. Počítáme jak s prostory pro techniku, sirénou, tak s důstojným zázemím, tedy s šatnami, umývárny, špinavou a čistou zónou, také s nějakým klidovým prostorem, kde by si hasiči mohli odpočinout, kde by byl internet a podobně,“ vysvětluje Jan Langr s tím, že prostor kolem nové zbrojnice by mohl být využíván i jinak – například pro různé soutěže, akce pro děti, společné grilování. To vše může přispět k stmelení komunity.

Spolu s kolegou Ludkem Tichým se shodují na tom, že práce dobrovolných hasičů je neocenitelná. „Dělají to dobrovolně, srdcem, ve svém volném čase. Často jim jde při zásazích o zdraví, někdy dokonce o život. Mívají problémy v zaměstnání – leckdo je ani nechce do práce přijmout, že budou často chybět. U nás neexistují pro

podnikatele, kteří zaměstnávají dobrovolné hasiče, jakékoli úlevy, jako je tomu třeba v Rakousku. Tam je zaměstnavatel hrdý na to, že u něj pracuje dobrovolný hasič. Ze všech těchto důvodů si Chválkovičtí zaslouží novou zbrojnici s veškerým vybavením,“ uzavírají Jan Langr a Luděk Tichý.

Hasičské muzeum

Velitel chválkovické zásahové jednotky František Procházka myšlenku na novou hasičskou zbrojnici vítá. „Se starou zbrojnicí jsou dlouho problémy. Máme dost techniky, která se tam ani pořádně nevejde, nemáme se kde umýt, chodíme po zásahu domů načichlí kouřem a leckdy i špinaví,“ popisuje současný stav František Procházka. Místo vedle stávajícího hasičského cvičiště považuje za vyhovující: „Teď nemáme u zbrojnice žádný prostor, vybraná lokalita bude určitě dobrá. Navíc po nás v poslední době chtějí pořád víc výjezdů, takže lepší prostory opravdu potřebujeme.“ Stará hasičská zbrojnice by se podle názoru Jana Langra i Františka Procházky mohla změnit třeba na hasičské muzeum, které by mohlo být využíváno obecně jako společenská a kulturní prostor. „Máme staré hasičské auto, v Droždíně mají ještě koňku. Kdybychom je umístili do staré zbrojnice, mohlo by tam malé muzeum historické hasičské techniky vzniknout,“ míní František Procházka.

(red)

Historická hasičská stříkačka.

Chválkovice, to byl krásný kraj

Rozhovor s učitelkou, výtvarnicí a literátkou Miluší Březinovou

Ve Skopalíkově ulici č. 60 žije paní Miluše Březinová. Ve Chválkovicích se narodila i vyrostla, chodila do školy a dospěla. Jen třináct let ze svého života žila v Morávce v Beskydech, kde působila jako učitelka českého jazyka, tělocviku a zpočátku také výtvarné výchovy. Potom to byla zase Olomouc a další učitelování. Všude ji doprovázel její muž Lumír, také učitel, který se celý život věnoval výuce dílen. Miluše Březinová má přes osmdesát let, je tedy pamětnice. Ale nejen to, je také básnířka, spisovatelka a výtvarnice – je členkou výtvarné skupiny Olomoučtí a věnuje se především malbě. Jak říká, aby mohla vydat nějaké své literární dílo, prodává své obrazy. S Miluší Březinovou jsem se sešla v první polovině května a mluvily jsme hlavně o minulosti, o jejích vzpomínkách na Chválkovice jejího dětství.

Vyrostla jste zde – jak vzpomínáte na to nejtěplejší dětství?

Pamatuji si svou první třídu a pana řídícího Petra. Kolem Selského náměstí tehdy byly vysazeny mladé lípy, my děti jsme je chodily zalévat. A také mám v paměti mateřskou školu a paní učitelku Dosoudilovou, jak si dřepala u Letochova statku, aby pohladila psa, a ten jí prokousl ruku. Jsou to jen takové momentky, byla jsem moc malá. Když mi bylo devět let, začala válka. Vzpomínám si na příchod Němců. Pochodovali přes silnici, křičeli. Po několika vyslýcháních popravili dva činnovníky místního Sokola – pana Hildebrandta a pana Špalka. Byl to velký šok – sokolovna se budovala, když jsem se narodila, a všichni na ni s velkým vlasteneckým nadšením dávali peníze.

Jak tehdy Chválkovice vypadaly – jak se od té doby změnily?

Změnily se moc. Za naší Skopalíkovou ulicí nebylo nic. Jen příkopy, v kterých za deště tekla voda. Děti byla tehdy plná ulice, a tam jsme si hráli. Teď je vše zastavěné. Jen poslední kousek zeleného místa zbývá, vede tudy pěšina, kterou si lidé krátí cestu do práce. Opravdu se to tru hodně změnilo. Až k vlaku na Opavu byly jen samé pole a meze. Byl to krásný kraj, vzpomínám na řepiště a obilí, na ty nádherné lány. Lidé si tehdy mohli pronajímat kousky

pole od sedláků. Mohli tak mít vlastní hospodářství, které uživilo kozu, prasátko, slepice. Za to pomáhali sedlákům při mlácení, loupání řepných listů. Sedláci zase domkářům pooralí pronajatá pole. Taky jsme měli lán a díky němu vše potřebné k životu. Byl to pěkný život. Ale pak přišla válka a s ní mnoho těžkostí.

Pamatujete si nějaké lidové zvyky nebo tradice, které se ve Chválkovicích za vašeho dětství udržovaly?

Tradice... nevím, ale vzpomínám si, že Sokolové každý rok pořádali akademii. Po vsi šel průvod v sokolských krojích, na hřišti se pak cvičilo. V naší Skopalíkově ulici byl na každém domě držák na prapor – a při podobných slavnostech to bylo prapor vedle praporu. Dodneška se udržuje jeden velikonoční zvyk, i když to asi není žádná lidová tradice. O velikonočním pondělí přijde skupinka mužů, vejdou k nám do dvora, hrají, my zpíváme a tančíme. Pamatuji si, že to kdysi dělávali jejich otcové a dědové. Tím u nás vždycky končily Velikonoce.

Když jsem byla děcko, nic se neorganizovalo. Sousedé se tak nějak přirozeně scházeli, sedali si na lavičky, vykládali, děti si hrály kolem, nejvíc s balónem. Že by někdo připravoval nějaké občerstvení – kdepak. Na druhou stranu jsme respektovali druhé: pan Stroupek

byl železničář, pan Novotný chodil na noční. Nikdy jsme jim neběhali pod okny, hráli jsme si dál, aby se mohli vyspat. Celkově bylo asi všechno tak nějak srdečnější.

Je květen a připomínáme si konec 2. světové války. Jaká je ve vašich vzpomínkách?

Už na konci války chtěl jeden kamarád – Věnek Klusák, který byl starší než já – zneškodnit protiletadlové dělo na hodolanském hřbitově. Měl to přesně vypočítané, jak chodily hlídky. Dělali jsme, že jsme milenci. Byla tma, přijelo auto, Němci si předávali službu, klapali holíčkami. On byl už v té chvíli za plotem hřbitova a cosi odmontovával. Když skončilo předávání služby, už jsme se vraceli jakoby nic. Hrozně jsem se tehdy bála. Věnek chtěl, abych mu stejně pomohla na Svatém Kopečku. Můj strach byl nepředstavitelný, ale styděla jsem se za něj, tak jsem řekla, že jo. To už se ale blížila Rudá armáda a na Kopečku se střílelo, nešlo tam jít. Musela jsem slíbit, že nikomu nic neřeknu. Až po válce jsem to řekla rodičům. A když už jsem pak učila, vyprávěla jsem to dětem. Tak se jim to líbilo, že to chtěli slyšet dvakrát za sebou. Až po letech jsem se dozvěděla, že jedna žákyně tím byla tak uchválena, že o tom napsala povídku a poslala ji do nějaké soutěže. A vyhrála.

► S paní Miluší Březinovou budeme vzpomínat na Chválkovice i v dalším čísle Chálkovického hlasatele. Tady však – vzhledem k výročí konce 2. světové války – přinášíme úryvky z její knihy *Moravané v dávné minulosti* (Votobia, Olomouc 2004), které se k válce ve Chválkovicích vztahují.

6. květen 1945

Teď je válka už ve Chválkovicích. Cítíme ji na své kůži. Rusové se stále přibližují od Šternberka, už jsou v Bělkovicích. Němci houfem ustupují po hlavní silnici a ruská letadla bombardují a odštělují tyto transporty. Bzučí nám stále nad hlavou, takže jsme jako přikováni ve sklepech. Elektrina už nejde, dráty jsou přetřhány.

Včera 5. května to bylo hrozné. Stáli jsme zde ve sklepech a ustrašeně jsme zírali na malé sklepní okénko, v němž se kmitala záře a zároveň se ozývaly strašné rány. Okna, která nebyla otevřena, se nám sesypala. Tašky na střeše se nadzdvihly. Jinde to bylo horší. Skácelovi a Novákovi mají rozbořený dům. Všechno už máme ve sklepech. Z 5. na 6. jsme tu už spali. Teď prý to bude nejhorší. Němci se zastavují na Selském náměstí. Nastane prý těžká dělostřelba a to se mohou všechny domky zřítit. Ale co domky, hlavní jsou naše životy. Večer byli všichni muži z ulice venku a rokovali. V Praze se prý bojuje. Rádiem volali všechny Čechoslováky do zbraně. Někteří lidé se stěhují. Ale silnice jsou zataraseny a vojáci nikoho nepustí. My zůstaneme tady. Světla myslí jen na smrt a brečí. Pan Odstrčil říkal, že Na Špici vyhořelo nákladní skladiště, je tam zbořený dům a několik lidí zahynulo. U nás ve Chválkovicích je také několik mrtvých.

Dnešní den 6. května dopisují ve sklepech u Odstrčilů. Jsme se Světlou o čtyři domky dál od našich. Maminka nás sem dnes poslala. Říkala, ať nejsme všichni na jednom místě. Aby prý někdo z rodiny zůstal, bude-li to moc zlé. Máňa zůstala v našem sklepech s našimi. Také k nám do sklepa přišla paní Dosoudilová s Julčou a rodina Andreášova. V jejich novostavbě se to prý moc rozléhalo a necítily se bezpečně. Tak je jich tam hodně. My tady máme dost místa, mají tu pěkně útulno, ale je to také novostavba a vše se moc ozývá. Rusové jsou již před Chválkovicemi a špice vojáků jsou již u kostela. Pan Odstrčil všechno sleduje, on je zkušený voják. Kulomety jako by řehtaly, kulky hvízdají a slyšíme již i pušky. Takové pleskání. A k tomu se ozývá hrozný lomoz od tanků. Jak to duní! Němci ustupují. Dolany

Škola ve Chválkovicích.

a jiné vesnice jsou v ohni. Lidé z Hlušovic prý odešli do sklepů k lidem do Bohušovic, protože byli ve velkém nebezpečí při postupu Rudé armády.

7. květen 1945

Noc jsme šťastně přežili. Rusové jsou prý už u chválkovického hřbitova. Ale kdo to může vědět? Nikdo se neodvážá ven. Kulky sviští nad hlavou, děla hřmí, kulomety se výsměšně chechtají, slepice zděšeně pobíhají po dvoře a kohout strachy kokrhá. Představuji si, jak se všechno kolem bortí. Fííí–prásk, fííí–prásk, tak to stále slyšíme. Je nebezpečné vylézt o dva schodky výše ze sklepa. Ještě že jsem včera polepila všechna zbyvajících okna papírem, aby se tak nerozbila. Před chvílí jsem se odvažila podívat se z okénka na domy v naší

ulici. Utíkala jsem skrčená podél zdi o pár schodků výš, ale viděla jsem jen plno kouře a nic víc. Jsou tam německé tanky Tygři. Je jich několik, jsou také na Zákopě a střelají na postupující ruské vojáky. Teď slyšíme, že ruská střelba od hřbitova už lítá přes nás. Vtom vběhli k Odstrčilům do sklepa čtyři německí vojáci. Skrčili jsme se všichni k sobě do nejzazšího kouta. Nevíme, co bude dál, co se teď bude dít? Zastřelí nás? Hodí nám sem granát? Ani nedýcháme. Vůbec si nás nevšimli. Dřepli si, sklonili k sobě hlavy a začali zpívat. Jen krátce, pak si rychle podali ruce a vyběhli ven. To jsme si oddychli! Střelba trvá, ale zdá se, že už Němci ustupují ze svých zaujatých pozic. I když je stanné právo, někdo přesto přeběhl sem k nám do sklepa. Šternberská asfaltka prý je rozbitá, u Stroupeků naproti je střecha dole, naši jsou zdraví. Naš malý sklípek prý je plný sousedů. Děla stále hřmí. Jsou to velké rány. Když je některá zvlášť moc silná, tak mně až v nohách zabrní. Asi po šesté hodině odpoledne slyšíme náhle na dvoře hlasy. „Jsou tu Rusi!“ zakřičel radostně na nás do sklepa pan Odstrčil. Vybíháme na dvůr a brečíme radostí. Jsou od bláta a chtějí si rychle umýt ruce. Nosíme lavořky a kýble s vodou. Utíkají dál k Bělidlům. Jeden se ještě obrátil, z náprsní kapsy v mžiku vytáhl rodinnou fotografii a volá na nás: „Babuška, děduška, vsjo ubiti, germanci ubili.“ Pěstí zahrozil na Němce vpředu a utíkal za ostatními. Válka končí!!! Chválkovice jsou osovobozeny!

8. květen 1945

Dnes v Olomouci Němci kapitulovali. Je podepsáno příměří. Válka skončila a my jsme to všichni přežili! Sláva!

(red)

Foto: publikace *Kraj jímž táhla válka* (zpracoval Jan Cekl), Olomouc 1947

Pomník padlým a umučeným.

Seniorská akademie

Již tradiční Akademie se 26. dubna konala ve chválkovickém Penzionu pro seniory Pohoda. Do zdejší jídelny se sešlo i sjelo mnoho desítek klientů snad všech oddělení.

Ředitel Jiří Floder přítomné v úvodu přivítal a řekl, že se všichni přišli pobavit a navzájem si ukázat, co připravili pro sebe i pro ostatní. Poté uvázal první mašličku na májku. Jedna z pracovnic penzionu zdůraznila, že se jedná o akademii našich schopností. Pak si všichni společně za doprovodu syntezátoru zazpívali. Ta naše písnička česká a jedna z klientek paní Zdeňka Ptáková vyslovila přání, aby se všichni společně těšili.

A začal bohatý program: pan František Osička zazpíval písničku latinsky, paní Jarmila Olejníková latinsky recitovala, pásmo písní si připravil hudební kroužek, klienti z 2. oddělení si připravili pantomimu ke třem lidovým písním. Vystoupil také kroužek německého jazyka a další zpěváci a recitátoři. Zaznělo také několik krátkých básní pana Čestmíra Zahálky, mezi nimi také tato: Šlechtné naše sestřičky mají lesk a glanc. Celkem vzato mají lepší lesk jak zlato, která dojala mnoho přítomných. Každý vždy po svém vystoupení uvázal další mašličku na májku, takže ke konci programu už zářila všemi barvami. K vidění byla také výstavka výtvarných prací seniorů a ukázky jejich dalších aktivit.

Lubomír Vraj, vedoucí sociálního úseku penzionu, vysvětlil, že akademie se letos konala už počtvrté. „Jde především o to, aby si senioři budovali sebevědomí a mohli si navzájem vyměňovat své zkušenosti a ukazovat své schopnosti“, řekl Lubomír Vraj.

Mezi vystupujícími byla také paní Emílie Grygárková. „Už jsem v penzionu rok a všechno se mi tady líbí. Chodím do pěveckého kroužku a ledacos se tam naučím, je mnoho písní, které neznám,“ řekla paní Grygárková s úsměvem.

(red)

ZE VZPOMÍNEK PAMĚTNÍKŮ

Hostince ve Chválkovicích

Hostinec Spurný stál na Chválkovické ulici před mlýnem, kde se mlela mouka různého druhu ze širokého okolí. V hostinci se pořádaly nejrůznější rodinné i společenské oslavy. Byl tam také kulečník.

Hostinec Odstrčil zaujal místo na Selském náměstí. Jeho dlouhý kulečník byl oblíbeným místem hrajících i nehrajících občanů.

Hostinec Lichnovský sbližoval lidi na konci Selského náměstí a bylo o něm známo, že v roce 1968 někdo odvážný vylepil na hostinci bílý plakát ručně popsaný černým písmem těmito slovy: Chválkovice nezradí.

Miluše Březinová

O Božím těle

Slavnost Božího těla se ve Chválkovicích konávala někdy v červnu (ten den byl v kalendáři) a byla to oslava římskokatolické církve.

Po mši svaté v kostele vyšel průvod věřících na Selské náměstí, kde stály před selskými staveními malé oltáře. Celkem jich bylo asi šest. Byla to čest pro majitele domů. Oltářiky byly prosté – stůl se sochou Panny Marie, svíčky a ozdoby z břízek.

Pan farář šel pod baldachýnem, který nesli čtyři muži. Hrál hudba, kostelní zpěváci zpívali. Děvčátka jako družičky měla malé proutěné košíčky, v nich natrhané kvítky, které rozhazovala po zemi.

U každého oltáře se průvod zastavil, pan farář oltář posvětil a požehnal a šlo se dál kolem Selského náměstí až ke kostelu, kde obřad skončil.

Božena Poštulková

ANKETA

Chválkovice obchvat potřebují

Marta Švecová:

Obchvat měl být už dvacet let. Doprava ve Chválkovicích je neúnosná. Fakt, že bude křížit historickou alej na Sv. Kopeček, není nejlepší, ale nějak se to ve Chválkovicích vyřešit musí.

Libuše Bláhová:

To já už budu pod drnem, jestli tady někdy něco bude. Ale je pravda, že by to Chválkovice potřebovaly, je tam hrozná frekvence dopravy. Přivítal by to určitě každý – vždyť auto nezastaví ani čtyřem lidem, kteří stojí u přechodu! Ovšem kdoví, jak to bude. Po válce se mluvilo o tom, že Chodskou ulicí povede jakýsi průplav. A vidíte – dodneska tu žádná voda neteče.

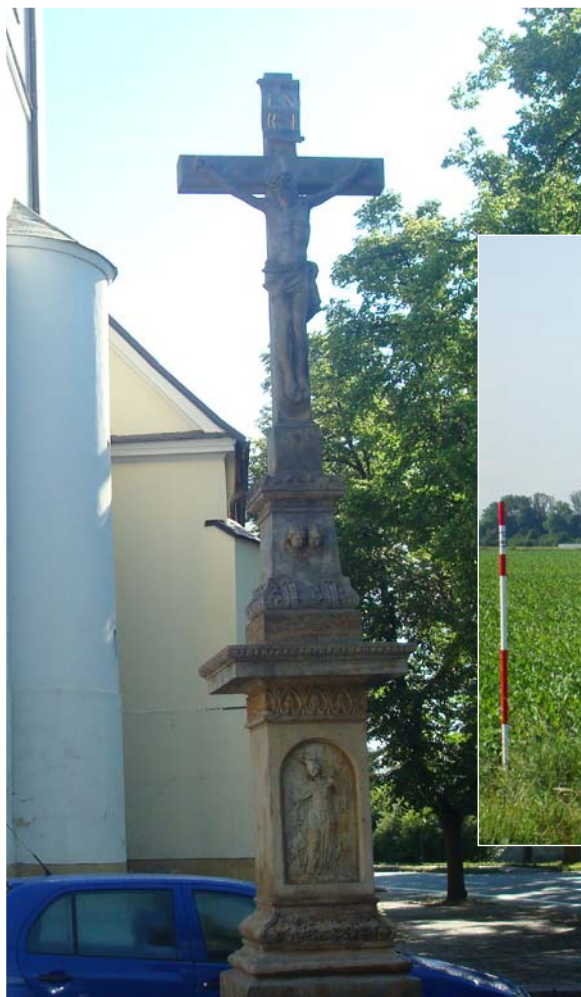
Josef Jelínek:

Obchvat by byl určitě potřeba. Když chodím na autobus, bývá tam hrozný provoz, hluk, prašno. Lituju lidi, kteří bydlí na Chválkovické ulici, nemůžou si ani otevřít okno. A přejít, to bývá zhola nemožné, málokterý řidič zastaví. Ještě to komplikuje to, že přechod mezi zastávkami Na Pile a Epava má sice nově vybudované bezbariérové nájezdy, ale zebrů na silnici už neobnovili. Chybí i dopravní značení. Že obchvat naruší historickou alej na Sv. Kopeček, je škoda, ale něco se s tím udělat musí.

(red)

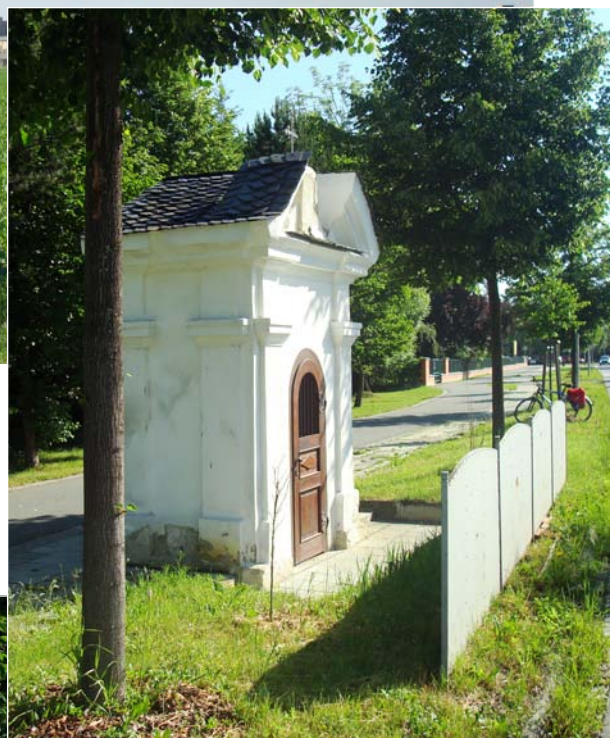

Nemovitě kulturní památky Chválkovic a památky

Kamenný kříž u kostela sv. Barbory z roku 1856.

V roce 1924 byl na cestě od hřbitova do polí nahrazen původní dřevěný kříž, kterému se říkalo Zelený, křížem kamenným na náklady manželů Dosoudilových. Později kříž poškodilo auto sovětské armády.

Poutní barokní kaplička z 18. století.

U poutní cesty na sv. Kopeček se nachází sousoší poutníka a anděla z 1. poloviny 18. století.

Detail nápisu.

místního významu

Boží muka z 19. století u dnešního hřbitova.

Nedaleko areálu kostela stojí socha sv. Jana Nepomuckého z roku 1759.

Socha Panny Marie Lourdské u odbočky ulice Pastoušky připomíná tragickou smrt sedláka Vincence Švestky.

Detail nápisu.

Zdroj: Seznam nemovitých kulturních památek Olomouce, Olomouc 1996. Ján Kadlec: Olomoucká předměstí a jejich drobné památky, Olomouc 2008.

Památce vlastivědných průkopníků z Chválkovic

Vlastivědná literatura přinášející poznání o přírodním prostředí jednotlivých regionů a lidských sídel - především však znalosti o minulosti a o osudech jejich obyvatel - není bohužel v případě Chválkovic příliš bohatá. O moc líp na tom nejsou ani ostatní části Olomouce připojené k městu v roce 1919. Všechna poučná díla tohoto druhu, která vznikla po tomto datu (a před ním jich ještě mnoho nebylo), musela už počítat s Olomoucí jako jednotným celkem a na líčení dřívějších osudů jednotlivých městských částí prostě nezbylo místo. Přesto však právě Chválkovice mají v oblasti vlastivědné regionální literatury významné místo díky nejméně dvěma badatelům a tvůrcům, věkově o jednu generaci vzdáleným, které však spojovalo učitelské povolání a především vřelý vztah k obci, jež jim byla v jisté době domovem, či dokonce rodištěm.

Pan řídící učitel Karel Slavík (1859-1949) byl rodák z Holice. Tam získal základní školní vzdělání, studoval pak dva roky v Olomouci na učitelském ústavu (německém - jiný zde tenkrát nebyl), maturoval však roku 1877 na nově založeném českém ústavu v Příboře. Učil pak 18 let na obecné škole v Napajedlích a od roku 1895 byl nadučitelem (tedy řídícím) v Ústí u Hranic. Na penzi se v roce 1920 odstěhoval do Olomouce-Chválkovic, rodiště své manželky Aloisie, dcery chválkovického pana učitele Ferdinanda Vaňka. Zde, v domě na Selském náměstí č. 10, se pak zcela oddal rozsáhlé badatelské práci, jakou dnes zvládají jen celé týmy školených (a mnohem mladších) vlastivědných pracovníků.

Měl k tomu již průpravu ze svých předchozích učitelských působišť, zejména z Napajedel, kde byl v přímém styku se známým národním buditelem Vincencem Praskem (1843-1912), někdejší profesorem Slovanského gymnázia v Olomouci (pak v Opavě), nakonec usedlým v Napajedlích. Z jeho popudu a nepochybně i za jeho metodického vedení mladý učitel Slavík publikoval v olomouckém listu Našinec výsledky svého studia pramenů k dějinám různých míst Moravy; v roce 1885 vydal i samostatnou knížku Průvodce po Velehradě a okolí. Podobně dával o sobě vědět i v listu Hlasy z Pobečví v letech svého působení v Ústí. Nejcennější část svého díla však pan učitel Slavík odvedl až ve věku důchodovém, mezi šedesá-

Vlastivědný badatel, řídící učitel v. v. Karel Slavík (1859-1949).

tým a osmdesátým rokem svého života ve Chválkovicích.

Dlouhá léta studoval archivní dokumenty, literární i novinové stati ve fondech Studijní (Univerzitní) knihov-

Domek č. p. 191 na rohu Selského nám. a Chodské ulice, kdysi v majetku řídícího učitele Ferdinanda Vaňka, kde přes dvacet let žil a tvořil Karel Slavík.

ny, pořizoval opisy, kopie i fotografie, zaznamenával svědectví pamětníků vážící se k dějinám řady obcí na Hané - jak ho o to kdo požádal. Měl takových záznamů postupně téměř 4000, pečlivě roztríděných a seřazených v kartotéce. Ta mu pak posloužila mimo jiné k sestavení Příručky vlastivědy venkovského okresu olomouckého (120 str.) vydané tiskem u Prombergra v Olomouci roku 1933, dodnes vyhledávané pomůcky ke studiu historického místopisu.

Samostatnou péči věnoval také svému bydlišti - Chválkovicím, když potřebné údaje o nich se do Příručky nedostaly z důvodů už zmíněných. Shromáždil k tomuto tématu 325 zásadních dokumentů a na začátku prázdnin roku 1935 je vystavil ve třech třídách chválkovické školy k obdivu svých spoluobčanů. Netajil se nijak svým záměrem zpracovat někdy získané prameny do literární formy, jenže k tomu už bohužel nedošlo.

Náš vzácný a pracovitý spoluobčan Karel Slavík žil ve Chválkovicích až do smrti své ženy v roce 1941. Pak se již jako dvaosmdesátiletý kmet uchýlil do rodiny svého syna Vojtěcha v Krnově, kde 17. května 1949 v pozhnaném věku 90 let zemřel. Byl podle svého přání pochován na hřbitově ve Chválkovicích, do dnes už asi zaniklého hrobu tchána a kolegy v kantorském povolání Ferdinanda Vaňka, kde odpočívá i manželka Aloisie.

Pokračovatel

Na výstavě archivních dokumentů ve chválkovické obecné škole byl v roce 1935 určitě přítomen také pan učitel Antonín Zemánek (1888-1966), narozený v jednom rolnickém stavení na Selském náměstí ve Chválkovicích 23. dubna 1888. Nadanému žákovi zdejší školy umožnili rodiče studovat na Slovanském gymnáziu v Olomouci a posléze na Učitelském ústavu v Kroměříži, kde v roce 1907 maturoval a nastoupil pak dvanáctiletou školskou službu postupně na několika školách soudního okresu Litovel. Doplnil si vzdělání a po roce 1919 působil již jako odborný učitel na měšťanských školách v Olomouci, nejdéle na Nové Ulici, naposledy - už po válce - jako ředitel měšťanky v Pavlovičkách. Bydlel celá ta léta ve vlastním domě v Horní povelské (dnes Schweitzerově) ulici č. 47.

Ještě za svého působení na Litovelsku projevil hluboký zájem o vlastivědu a získal nevšední znalosti historie

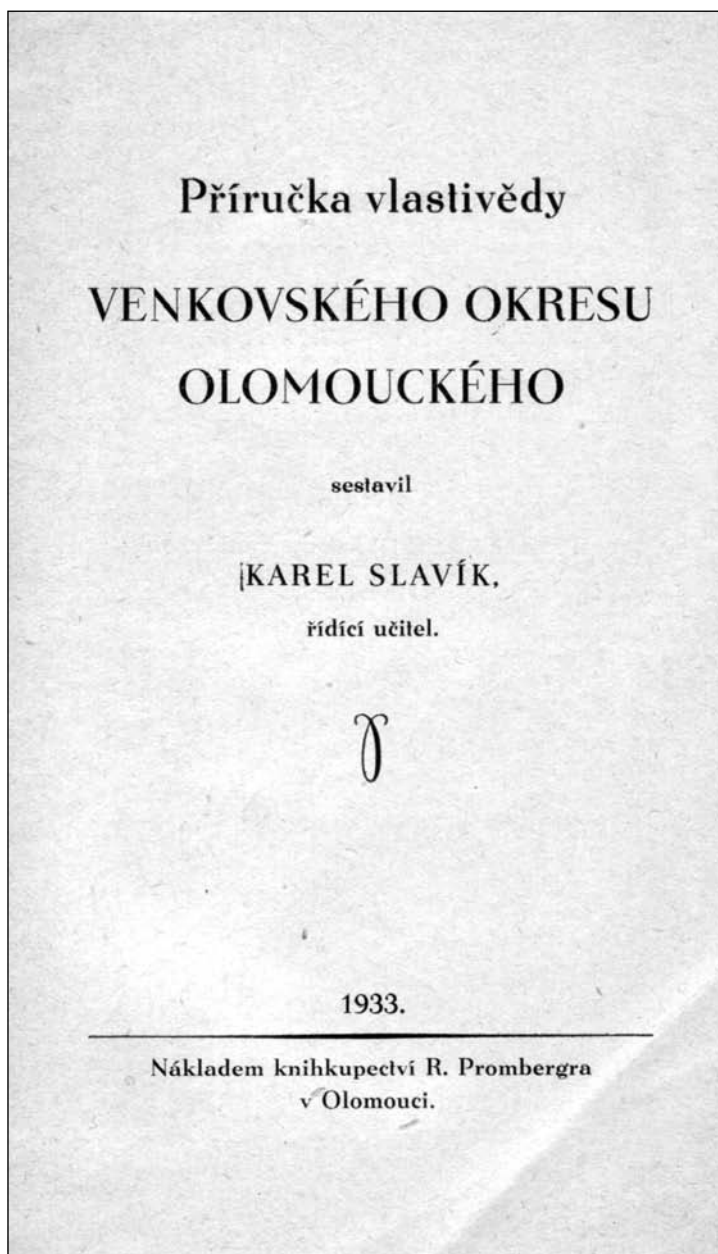
i přírodního prostředí širokého okolí. S přidáním svého pedagogicko-metodického umění vydal v roce 1923 příručku Okres a hejtmanství litovelské s podtitulem Souhrn zeměpisných poznatků pro žáky. Téhož roku se stal stálým spolupracovníkem revue Vlastivědný sborník pro mládež župy olomoucké (od roku 1928 přejmenované na Vlastivědný sborník střední a severní Moravy), kde až do zániku tohoto periodika v roce 1939 otiskl více než dvacet zásadních statí, později už převážně z dějin Olomouce. V Olomouci se také brzy zařadil mezi přední osobnosti kulturního a osvětového dění (mimo jiné jako dlouholetý člen Městské knihovny rady apod.), propagaci města přispěl tištěnými publikacemi Olomouc - město s vlastním zřízením (1937), Průvodce po uměleckých a historických památkách (1936), po válce ještě Olomouc v minulosti (1947).

Po svém penzionování v roce 1948, kdy už nebyl přizván ani k účasti v osvětových institucích ani k veřejné činnosti, však zůstal věrný pilnému vlastivědnému bádání, tentokrát ve prospěch poznatků historie svého nejbližšího okolí. Sepsal dějiny svého tehdejšího bydliště (v díle Olomouc-Povel, 1964), posledního učitelského působiště (Pavlovičky u Olomouce, 1959). Na prvním místě a nejvíce pozornosti však věnoval svému rodišti Chválkovicím v rozsáhlé práci na 222 stranách (s množstvím obrazových dokumentů) Chválkovice u Olomouce již z roku 1955, kde samozřejmě

využil mnoho poznatků shromážděných kdysi jeho starším kolegou Slavíkem, které opatroval (i doplňoval) další pilný chválkovický občan pan Martin Šele (v ulici Na Luhu 10).

Všechny své poslední práce autor věnoval Vědecké knihovně v Olomouci, kde je tedy uloženo i vzácné dílo o historii Chválkovic. Bohužel pouze v jediném strojopisném exempláři, který knihovna půjčuje jen prezenčně - k nahlédnutí ve studovně. Déle než půlstoletí se nenašel nakladatel (ani potřebné peníze - pokud je už vůbec někdo hledal), aby se splnilo přání dávných tvůrců Slavíka a Zemánka: přiblížit spoluobčanům zajímavou i poučnou minulost jejich bydliště.

Milan Tichák
foto: archiv autora

Stěžejní dílko Karla Slavíka, které předešlo o dva roky oficiální svazek edice Vlastivěda moravská (č. 58, Dostál-Říkovský: Olomoucký okres, Brno 1935).

Sokolové oslavují

Chválkovický Sokol oslavil 19. května významné výročí: 105 let svého trvání. (Ustavující schůze se konala 20. října 1907.) A kromě toho také 150 let od založení sokolské organizace u nás. Slavnost začala průvodem ze Selského náměstí. Nejprve šli muži s prapory, za nimi senioři, dechovka Věrovanka a další cvičenci: ženy, muži, děti mladší i starší.

Průvod se zastavil u pomníku T. G. Masaryka a padlých spoluobčanů za I. a II. světové války, kde zazněla píseň Ach, synku, synku a byly položeny věnce Sokola a Komise místní části Olomouc-Chválkovice. Potom již všichni pochodovali ke chválkovické sokolovně. Podél trasy cvičencům mávali přihlízející, kteří pak za nimi spěchali k sokolovně. Branou vešel průvod na hřiště, cvičenci se seřadili, za tónů České státní hymny byla vztyčena vlajka. Přítomné pak pozdravili hosté i starosta TJ Sokol Olomouc-Chválkovice Antonín Skácel.

Pak začala cvičení: na ploše se střídali rodiče s dětmi, mladší i starší žáci, ženy, muži, senioři (těm ke cvičení hrála píseň Jen pro ten dnešní den). „Cvičilo ten den 296 cvičenců a přišlo se na ně podívat 528 diváků,“ řekl Antonín Skácel s tím, že celkem se v programu vystříдалo osm hromadných skladeb. „Šjeli se sem sokolové z Bělidel, Nových Sadů, Hodolan, Olomouce, Velké Bystřice, Litovle, Doloplaz, Sv. Kopečka, Bělkovic, Křelova a Hnojic, kteří cvičili s naší jednotou. Kromě nich to byli také členové TJ ČASPV Olomouc-město, děti z mateřských škol v Jílové a Přichystalově ulici a klienti chválkovického Penzionu pro seniory Pohoda,“ vysvětlil starosta Skácel.

Mezi diváky byl i Lubomír Lachman z Nových Sadů. Jeho osmiletá vnučka Michalka chodí cvičit do sokolovny v Rooseveltově ulici. „Děti cvičily na písničku Mach a Šebestová. Obecně jsem rád, že chodí do Sokola – aspoň děti dělají něco smysluplného,“ domnívá se Lubomír Lachman.

Župní slet

Jen čtrnáct dní nato hostila chválkovická sokolovna další cvičence. Konal se zde totiž Župní slet Sokolské župy

Olomoucké-Smrčkovy. Průvod ze Selského náměstí za doprovodu dechovky

Věrovanky slavnost opět zahájil. Na hřišti pak po vztyčení vlajky přivítal

přítomné župní starosta Jiří Zemánek, několik zasloužilých členů Sokola bylo oceněno pamětními medailemi a mincemi. Mezi hosty byli tentokrát místopředseda Senátu Parlamentu ČR Zdeněk Škromach a ředitel olomouckého Vlastivědného muzea Břetislav Holásek.

Pak už nastoupili cvičenci a jedna skladba střídala druhou. V deseti hromadných skladbách cvičili postupně rodiče s dětmi, předškolní děti, žactvo, mladší žákyně, dorostenky a mladší ženy, Věrná garda, starší žáci a žákyně, ženy a muži z ČASPV, ženy, muži a dorostenci. Celkem jich vystoupilo 591. Snad ve stejném počtu bylo i publikum.

Cvičení, mše i koncerty

Chválkovický Sokol vítá ve své sokolovně každý týden zhruba 160 cvičenců ve věku od 2 do 86 let. To svědčí o stálém zájmu lidí. „V sokolovně se cvičí podle rozpisu od pondělí do pátku vždy od 17 do 21 hodin,“ říká starosta Skácel. Cvičenci se samozřejmě připravují také na XV. Všesokolský slet, čtvrtý slet od obnovení Sokola v 90. letech 20. století. Ten se uskuteční 1.-6. července v Praze. „Z naší jednoty pojede šest dorostenek a mladších žen se skladbou Nebe nad hlavou, deset žen a seniorek s Českou suitou. Dále dva muži ve skladbě Chlapci III a jeden žák ve skladbě Člověče, nezlob se,“ upřesňuje účast Chválkovických Antonín Skácel. A dodává, že

ještě před sletem se kromě pravidelného cvičení hromadných skladeb soko-

lové sejdou na několika sletových cvičeních. „Bude to v Litovli, Náměšti na Hané, Hnojicích, Hranicích a Opavě. A 16. června se zúčastníme krajského sletu v Přerově,“ dodává starosta.

XV. Všesokolský slet se v Praze bude konat v Synot Tip Aréně ve Vršovicích. Zahájí ho 1. července sletový průvod Prahou. Další dny budou patřit nácvikům, představení sokolských loutkových divadel (mimoходом – funguje i ve Chválkovicích), pódiovým pohybovým skladbám sokolských jednot a hostů z ČR i ze zahraničí. Hlavní program hromadných skladeb se uskuteční v pátek 6. července. Během celého sletu budou program doplňovat koncerty, divadelní představení, sportovní pořady, noční průvod na Petřínskou rozhlednu či mše svatá s arcibiskupem Dominikem Dukou a prohlídka katedrály sv. Víta. To vše spolu se zájmem diváků svědčí o tom, že současné sokolské myšlenky se ubírají správným směrem, že šíření programu sport pro všechny a propagace zdravého životního stylu pro všechny věkové kategorie jsou v naší společnosti stále aktuální.

(red)

KŘÍŽOVKA

Tajenka ukrývá verš z Proglasu, předzpěvu k slovanskému překladu čtveroevangelia sv. Konstantina Cyrila.

sepie, APS, basic, Axa, Salla, An, Trum, živec ňuma, Jin	Vklad	1. díl tajenky	Usmrtit ve vodě	Domácky Nikola		Jednotka informace	Osobní zájmeno	Lhostejno jak		Epopeje	Nigérijské sídlo	2. díl tajenky	Zn. čist. prášku
Synův syn					Bitva				Sicilská sopka				
Severoatlantický pakt					Dietlova hrdinka Celní kód Irska				Čistit v pračce Nešika (náf.)				
Zbavit vousů							Skuhravý jedinec Podlý čin						
Mořský hlavonožec						Na zkoušku Velmi vřelé							Řeholníci
	Iranské sídlo Městské sady				Jevy při bouřce Kůlny (-o-)						Iniciály Medfické Říční ryba		
Cítoslovce tšení				Australský medvídek Potulný loupežník						Pokynutí (kniž.) Anglický „základní“			
Autonom. oblast (zkr.)			Angličti šlechtici Angolské sídlo						Babička (famil.) Motorist. hotel				
Dvořáková opera								Český moderátor (Leoš) Medvídek					
Překotně rychlé							Slitiny Cu + Zn Byt zavěšen						
	Vojenské rady Brouk (v ovoci)					Exemplář knihy Město chmele							První žena
Přední části					Nerost Zpracovatel kůže						Zápor Bodná zbraň		
Ozvěny				Politik (KDU-ČSL) Hrb (zdrob.)						Zázrak Solmiz. slabika			
Značka radonu			Ubytovací zařízení Dotknutí						Vyřtá drážka 365 dní				
Obstát								Hrdina Plamené láteřit				3. díl tajenky	Možná
	Část úst Dědina Domácky Alexandra						SPZ Kolína Souhlas			Amer. mír. společnost Byv. síť obchodů			
Medojed kapský						Severský moř. pták Česká republika					1. indický barev. film Inic. Brzobohatého		
Soudně vykonaný									Lesní zvíře				
Tímto způsobem				Špička					Polední jídlo				

„Nahé jsou všechny národy bez kníh Páně.“